

बौद्ध वि

मिश्र अश्वघोष

आनन्दकुटी

आनन्द ग्रन्थमाला ११

बौद्ध शिक्षा

मज्झिम निकाय आधारे

मिक्षु अश्वघोष

आनन्दकुटी

Dhamma.Digital

प्रकाशक

आनन्द कुटी उपासक उपासिका

भाद्र २०२८

बुद्धाब्द २५१५

मू. -१५०

बौद्ध शिक्षायात चन्दा व्यूषिं

श्री बुद्धिरत्न साहु	५१-
श्री नरम काजी	५१-
श्री मती कृष्णकुमारी बज्राचार्य	५१-
” रत्नमाया	५१-
श्री पंचबहादुर चित्रकार	१०१-
अनागारिका धम्मचारी	२५१-
” श्रावस्ती	२५१-
” दानशिला	५१-
” सर्वजिनी	५१-
” विशाखा	५१-
श्री रत्नबहादुर	५१-
सुश्री तुल्सीमाया	१०१-
श्री लक्ष्मीविरांस	१०१-
श्री साहिला	५१-
श्री हर्ष बहादुर	५१-

श्री नानी छोरा	५१-
तारा देवी	५१-
श्री पूर्णमान	१०१-
श्री पंचनारां मानन्धर	१०१-
सुश्री दानमाया	४१-
अनागारिका धम्मानन्दी	१५१-
श्रीमती गणेशमाया मानन्धर	५१-
सुश्री कृष्णदेवि चसान	२५१-
गंगा देवी "	१०
श्री बेखारत्न	१०१-
श्री नारायण प्रसाद मानन्धर	१०१-
अनागारिका सुभद्रा	११-
श्री ज्ञान	११-
नाँते मयोह्य	१५१-

?

थ्व सफू जिगु मौलिक ग्रन्थ मखु । अनुवाद सफू ख ।
अनुवाद धायेत नं शब्दार्थं मखु. संक्षिप्त भावार्थं जक ख ।
गनं गनं सूत्रे स्पष्ट मज्जुगु थासय् अर्थकथा अनुसार व्याख्या
थें याना ब्लाकेटे दुने लाका तयागु दु । अर्कि सम्पूर्ण अनुवाद
सफू धका धाय् मर्छि । भावार्थं जक अनुवाद ख ।

थ्व सफुलिं बुद्ध गज्याह्य, बौद्ध धर्म, बौद्ध संस्कृति,
बौद्ध दर्शन छु धयागु छुं भतिचा परिचय बिद्या च्वंगु दु ।
अर्कि जिं थ्व सफूया नां 'मज्झिमनिकाय' मतसे 'बौद्ध शिक्षा'
धका तया बिद्या ।

जित आ भाषा ल्वापु मयेल । भाषा उन्नति ज्वीगु
स्वे यो । भाषां भाषा यात कोटेलेगु बानी नं मयो । फुक्क
भाषा उन्नति ज्वीमा । भाषा उन्नति सफू छापे यायेगुलिं जक
ज्वी मखु । न्याना ब्वनीपिं नं मा ।

जि शुद्ध रूपं च्वये मस । अकिं जिगु भाषाया पह
छगू मजू । जिगु भाय् शुद्ध मजूगुलिं पाठक वर्ग पिके क्षमा
पवना च्वना । रचनात्मक मुफाव व आलोचना यात स्वागत
दु ।

श्व सफू पिकायत चन्दा बिया दीपिं आनन्दकुटी
उपासक परिवार प्रति जि कृतज्ञ जुया । थज्यागु धर्मदान
याईपिं हानं पिहां वल धासा श्वयां ल्यू पिहां वयेत पिया
च्वंगु दु ।

आनन्दकुटी गुंला लच्छिया उपदेश जूगु हे श्व
सफूया रूपे पिहां वोगु ख ।

अश्वधोष

आनन्दकुटी

१ आश्वीन २०२८

सबवासवसुत्त (= क्लेशमदेका छोयेगु क्रम)

श्रावस्ती जेतवन विहारे भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्तं
उपदेश बिया विज्यागु । भिक्षुपि, ज्ञां दुमेसिनं क्लेशमदेका
छोइगु व, ज्ञां मदुमेसिनं व ङं अपो दयेका यंकीगु क्रम जि
घाय् ।

ज्ञां दुमेसिनं योनिसोमनसिकारं (= ख थें
श्वीका) थके दुगु क्लेश (कमजोरी) मदेका छोइ । मदुगु
क्लेश नं दयेकी मखु । मूखं अयोनिसोमनसिकारं
(= मखुथें कल्पना याना) दुगु क्लेश (कुबानि) ङं बह्ले
याना यंकी । मदुगु कुबानि दयेका यंकी ।

क्लेश मदयेका छोयेगु लंपु तगु मछि दु :—

- (१) दर्शनं (= श्रोतापत्ति मार्गं) गुगुं आस्रव मदयेका छोय मागु दु ।
- (२) संवरं (= पंचइन्द्रिय संयमं) प्रहान यायेमागु आस्रव (अमल) दु ।
- (३) सेवनं (= नयेगु पुनेगु अनुभवं) त्याग याये मागु बानि दु ।
- (४) अधिवासनं (= चिकु, तानो, मछि आदी सह-यायेगुलिं)
- (५) परिवज्जनं (= असत्पुरुष व मभिगु थाय त्यागं)
- (६) विनोदनं (= काम, क्रोध, हिंसा मदयेका छोयेगुलिं)
- (७) भावनां (= चित्त एकाग्रताया लागि सप्त बोधि अंग अभ्यासं)

धर्मया ज्ञां मदुमेसिनं, यायेमागु ज्या मस्यु, अकर्तव्यं नं मस्यु । अकिं वं याये मत्योगु ज्या याना च्वनी ।
यायेमागु ज्या छु ?

काम-आसव (= आशारूपि खिति) मदइगु ।

मव-आसव (= हानं जन्म कायेगु इच्छा) मदइगु ।

अविद्या-आसव (= अज्ञान मल) मदइगु ।

काम, भव व अविद्या-आस्रव दइगु ज्या याना वं कल्पना याना चवनी, जि न्हापा नं जन्म जूला ? लिपा नं जन्म कायेमाली ला ? आ जि धंहा दुला ? इत्यादिरूपं । अथे कल्पना याये बले आत्मा स्थायि वस्तु धका मखुगु धारणां (विस्वासं) याना वं सांसारिक दुःख भोग याये माली ।

काम, भव, अविद्या आस्रव दईगु ज्या मयासे प्यंगू सत्य दुक्ख, दुक्ख समुदय (= दुःखया कारण) दुक्ख निरोध (= दुःख विनास) दुक्ख निरोध मग (= दुःख निरोध पाखे यंकीगु मार्ग) बाँलाक थ्वीका काल धासा सक्काय दिट्ठि (= शरीर दुने छह्य नित्य आत्मा दु धयागु विश्वास) विचिकिच्छा (= शंका) सीलब्बत परामास (= शील व ब्रत धर्म याना ज्वीगु अभिमान) मदया वनी । थुकथं दर्शनं मदयेका छोये मागु आस्रव ख । थ्व स्वंगू श्रोतापत्ति मार्गं मदयेका छोयेमागु पाप ख ।

संवरं (= संयमं) तोता छोये मागु पाप :- मिखा न्हाय्पं, न्हाय् म्ये, शरीर व मन खुगू इन्द्रिय वमन याये मफइगु । खुघू इन्द्रिय संयम यानागुलिं उकिं दइगु शारीरिक मानसिक दुःख पीर मदयेका छोयेफु, संवरं चित्तयात

लगामं साला तयेफु ।

सेवनं प्रहान यायेमागु पाप ख नयेगु त्वनेगु, पुनेगु व च्वनेगु छ्छेया बारे मखुथे थ्वीका कल्पना यायेगु । चीवर (= वस्त्र) पिण्डपाक (= खाद्य) सेनासन (= लासा फांगा) गिलानपच्चय (= औषधोपचार) थ्व प्यता जीवन रक्षाया लागि मदयेक मगागु धका थ्वीका सेवन यायेमा न कि नया त्वना मोज यायेत म्वाना च्वनेगु । जीवन रक्षाया लागि धयागु थ्वीका च्वने फुसा नयेगु पुनेगुलि दईगु चित्त पीर दइ मखु । नयेगु त्वनेगु मदयेवं आत्मव दयावो ।

अधिवासनं (= सहयायेगुलि) मदयेका छोयेमागु खं ख, ज्या याना यंके बले, निभातो, चिकुसे च्वं, वा वोगुलि, निन्दा व अपवादं ज्वीगु वेदना । थज्यागु दुःख कष्ट व क्रमेला सहयाये फुसा थगु ज्या सिद्ध मजुइ मखु । मखुसा उर्कियाना शारीरिक व मानसिक पीडा ज्वीका च्वने माली । सह यासा आनन्दं आनन्द जुया च्वनी ।

त्याग यायेगुलि तापाका च्वने मागु खं, जंगलि जन्तु नाप, मखुपि मनूत, मभिगु थाय् गुगु थासे वनेवं नां बांमलाइ । थुगु खं बांलाक थ्वीका च्वे च्वंगु खं नाप तापाका च्वं च्वने फुसा छुं नं ऊं ऊट दइ मखु ।

दमनयाना मदयेका छोयेमागु क्लेश - मभिगु
आशा, कपित्त स्पंकेगु कल्पना, क्रोध बदला कायेगु भावना
आदि । थुपि मदयेका छोयेगुलिं शारीरिक व मानसिक
चिन्ता पोर फुकं मवया वनी ।

भावना याना उन्नति यायेमागु खं, सप्त बोधि
अंग गुण धर्म । सति (= स्मृति) बलाका थंकल धासा
थके दुगु मखुगु कल्पना व थमं याना च्वनागु मभिगु ज्या
भिना वनी ।

धम्मविचय (= नाम रूप धर्म अनित्य दुःख
अनात्मा धका सीका कायेगु प्रज्ञा) अर्थात् ज्यू, मज्जू, ख
मखु छूटे यायेगु ।

विरिय (= मखुगु कल्पनाया थासय् भिगु
चिन्तन हयेगु प्रयत्न व उत्साह ।)

पीति (= चित्त चैतसिक पवित्र मानसिक सुख
तर थत लाभ ज्वीबले सिगु सुख मखु, करपिन्त उपकार
व छुं चीज त्याग याना बिइबले ज्वीगु सुख (निरामिस
सुख) ख ।)

पस्सद्धि (= प्रश्रब्धि) नाम धर्म राग रूपी

च्याना च्वंगु मि (क्लेश) यात शान्त यायेगु, चित्त बसे तयेगु यात धाड ।

समाधी (=चित्त चैतसिक छगुली हे लाका मन थातं तयेगु, ध्यान बलाकेगु यात धाड । (बौद्ध धर्म छथाय् अलग मिखा तिसिना च्वनेगु यात जक ध्यान धाडगु मखु, थसं याना च्वनागु ज्याय् मन बिया च्वनेगु यात नं ध्यान धा ।)

उपेक्खा (=उपेक्षा) दुःख व सुख ज्वीवले मन मग्ग्यासे च्वनेगु अर्थात निगूलिसं समान दृष्टि तयेगु स्वभाव यात धाई ।

थन धया तगु न्हेगू क्रमं सुनानं थके दुगु कमजोरी (कुबानि) मदयेका छोय फुसा, व संसार दुःखं मुक्तह्य ज्वी ।

(नोट - थन आलव धयागु अमल अर्थे ला । केवल एला आदि मद्य पदार्थ जक अमल मखु मेमेगु चीजे लथ अथवा अप्पो प्यपुना च्वनेगु नं अमल ख । धर्म नं अमल जुया वो गबले कि अयोनिस्सो मनसिकारं (=मखुथे थ्वीका कल्पना याइ) थ्व सूत्रया धापु थ्वहे ख । एलाखं फाइ थें मेमेगु चीजनं काय्यो धागु ख ।)

अनङ्गनसुत्त (= मने खिति थारिं ब्यक्तिया बारे)

श्रावस्ती जेतवन आरासे भगवान बुद्ध बिज्याना
चवंबले सारिपुत्र स्थविरं, भिक्षु(पेन्त कना बिज्यागु ।

प्यंगू प्रकारया मनूत दु :-

- (क) क्लेश दु, गल्लियाना धका मस्यूह्य,
- (ख) क्लेश दु, गल्लि जुल धका स्यूह्य,
- (ग) क्लेश मदु, थके दोष मदु धका मस्यूह्य,
- (घ) क्लेश मदु, भूल मदु धका स्यूह्य,

युपि प्यह्य मध्ये क्लेश दु धयागु मस्यूह्य व क्लेश
मदु धयागु मस्यूह्य निहं मभिपिं ख । क्लेश दु धका स्यूह्य
व क्लेश मदु धका स्यूह्य निहं उत्तमपिं ख ।

सारिपुत्र भन्ते याके मोग्गल्लान भन्ते नं न्यन—
भन्ते, क्लेश दुपिं निह्य मध्ये छह्य मभिं, छह्य भिं । क्लेश-
मदुपिं निह्य मध्ये छह्य मभिं छह्य भिं श्व गथे ? मथू,
श्वीक छक कना बिज्याहुं ।

गल्लि जुल धका मस्यूमेसिनं हानं हानं गल्लि
याइ । गल्लि मदु धका मस्यूमेसिनं मदुगु राग, द्वेस
मोह (पाप) देका दुःखसिइ, स्यना वनी ।

श्व खं श्वीका काय् अपुकेया लागि सारिपुत्र-
स्थविरं उदाहरण छगू न्होने तथा बिज्यात — धायनु कि
पुलांगु व न्हूगु भु निपा काये नु । बांमलागु पुलांगु भु छपा
न्याना हया छथाय् ध्याकुंचाय् वांछोया धुलं गयका तल
धासा ँं ँं खतंनया बांमलाना वनी ।

व हे बांमलागु पुलांगु भु न्हि न्हि खरानि बुया
सफायाना छ्छलाबिल धासा यच्चुसे च्वना बांलाना वइ ।
अथे हे न्हूगु बांलागु नं ध्याकुंचाय् तथातलधासा धुलंगया
खतंनया वइ । अथे मयासें बांलाक छ्छला न्हि न्हि
सफायाना तल धासा ँं ँं यच्चुसे च्वना बांलाना
वइ ।

मोग्गल्लान भन्ते नं सारिपुत्र भन्ते याके न्यन —

अन्ते छपिसं क्लेश क्लेश धका तको मच्छि ह्यथना बिज्यात,
क्लेशया भर्थं छु ?

दकसिबे क्वह्यंगु पाप यात क्लेश धाइ । गथे कि
गुलिं गुलिं भिक्षुपिं थ यत्थे सना ज्वी मापिं दु, अमिसं
बिचायाइ - गलित्तं घाना तोपुयातेत्तं सनी । सुनानं गलित्तं
खंसा मेपिसं मसीकं दुनें दुनें चोदना न्यनेगु इच्छा याइ
बा सिंधेका छोइ । थ थेतुं गलित्तियामेसिनं चोदना यासा
ज्यू धका इच्छा याइ । बुद्धं उपदेशं बिइबले जिगु जक ख्वा
सोया बाखं कंसा ज्यूधका इच्छा याइ । पुचनयो ज्वी दुसा ज्यू,
भोजनं याकीथाय् जितं न्हापां ब्यूसा ज्यू, बांबांलागु बस्तुत्तं
जितं प्राप्तं जूसा ज्यू, भोजनं याकीथाय् भुत्तानुमोदनं
बाखं कनेगु जितं याकुसा बा जिं याये दुसा ज्यू । थथाय्
जक उपासकं उपासिकापिं वोसा ज्यू इत्यादि खं थह्यं मन
तुना थें मज्जुलं किं तं फिहां वइ, थ्व हे क्वह्यंगु क्लेश
(पाप) ख । थज्यागु इच्छायात्तं हे पाप धाइ ।

थुपिं पापं चेतना दत्तने यात्तं न्हाक्को शीलवानं
व भिज्जुया क्यंसां बांलागु थले खिचा सिं तया तथें जक
ख । थलं जकं बांलाइ, उला स्वयेबले दुने नवया च्वनी ।
च्वयात्तं सुनानं सम्मानं याइ मखु । च्वे वंगु मभिगु बानि

अकुशल चेतना मदुसा शीलवान व भि धका मवयंसां
सम्मान दया वइ ।

(थ्व सूत्रया धापू ख गलित जुल धासा तुरन्त
गलित यात स्वीकार याना सुधार हयेगु भि, कल्याण जुइ ।
मखुसा व फन हे स्यना वनी । क्रोध, द्वेष व स्वार्थ भावना
यात पाप धया तल । भिक्षुयात मागु शीलवान क्यनेगु मखु,
सक्रिय गुण धर्म मा । धुतङ्ग धारण याना चवंसांनं गौरव
मान याये मज्यू । मन स्वच्छ व सुद्वहा भिक्षुयात गौरव
मान यायेमा । थ्व सूत्र भिक्षुपिन्त जक धयातगु धका समक्ये
ज्वीगु गलत जूबनी ।)

वत्थूपमसुत्त (= वस्त्रउपमा, चित्तपारिशुद्धि)

श्रावस्ती जेतवने बुद्धं भिक्षुपिन्त बिया बिज्यागु
चित्त बुधुसे च्वनीगु व मच्चनीगु वस्त्र उपमा उपदेश
ख ।

हाकुसे खित्थागु कापते रंगं छीबले रंग बांलाक
ज्वनी मखु । यच्चुसे च्वंगु कापते हे रंग बांलाक ज्वनी ।
अथेहे अशुद्ध (हाकुगु नुग) चित्तह्य दुर्गति लावनी । शुद्धगु
चित्तह्य (नुग यच्चुह्य) सुगति लावनी ।

चित्त बुलुसे च्वंकीगु पाप फिखुता दु :- दृढलोभ
बैरभाव, क्रोध, वदला कायेगु, अकृतज्ञ, गूण वांछोया

निन्दा यायेगु, इर्ष्या, कंजूसी, धोखा, छलकपट, जिद्दि, लुच्चा
अभिमान, अपोमात्राय् तह्लं छुज्वीगु, व अलसी ।

थुंयि चित्त बुलुसे च्वंकिंयि शत्रु ख धका मती
तया न्ह्याबलें सतर्क जुया च्वनेमा । सतर्क जुया व पाप
छगू छगू याना मदयेका छीयेफत धासा अले बुद्धया प्रति
अचल श्रदा दयावइ, दुह्य ज्वी । बुद्ध गुण हासिइके फइ,
धर्मगुण व संघगुण नं ।

बुद्ध गुण	९
धर्म गुण	६
संघ गुण	९

जिमि शास्ता तथागत अरहत (= निर्दोस)
सम्यक सम्बुद्ध (= थ थह्लं वांलाक श्वीका बुद्ध जूह्य)
अष्ट बिद्या व किंन्यागु आचरणं युक्तह्य (= ज्या व खं
लोह्य अर्थात् खं अनुसार ज्या याइह्य) सुगत (भिगु लंपुं
बिज्याह्य) बिचायाना स्वत थायेवं विश्वया खं स्यूह्य,
उच्चतमह्य, हारांपित दमन याना बिज्याइह्य, देव व
मनुष्यपिनि गुरु बुद्ध । थुकथं वसपोलया गुण अनुस्मरण
याई ।

उलिजक मखु, धर्मया प्रति श्रद्धा तथा बुद्धं

बांलाक श्वीका उपदेश याना बिज्यागु धर्म, सन्दिट्टिको
 (= श्वहे जन्मे खनेदेक फल बिइगु) अकालिको (= यक्व
 लिपा सीधुंका मखु, याकनं फल बिइगु । एहिपस्सिको
 (= थन वया स्व वा धाय् योग्यगु, निर्वाणया लँय् तकं
 थ्यंका बिइगु, बिज्जजनं थथह्यं श्वीका काये मागु बुद्ध धर्म
 ख धका गुण स्मरण याई ।

अथे हे संघ प्रति अचल श्रद्धां सुपटिपन्नो (=
 संघ अनुशासन प्रियं पि) उज्जु पटिपन्नो (= बेकोगु मनं
 ज्या याइ मखुं पि) ज्ञायपटिपन्नो (= पक्षपात याइ
 मखुं पि) सामोचिपटि पन्नो (= सुख दुःखया खं लहायत
 विश्वास याय् बर्हिं ख) ठीकगु मार्गे बिज्याना च्वं पि ख ।
 स्वागत व पाहुना याये योग्यं पि ख । दान बिइ बर्हिं,
 नमस्कार, सत्कारयाय् योग्यं पि पुण्य क्षेत्र ख । थुकथं
 संघया गुण स्मरण याइ ।

त्रिरत्न बांलाक ह्यसीका अचल श्रद्धा दत्त धायेवं
 पवित्र प्रीति वइ । मने आनन्द दत्त धायेवं मन याउंसे
 च्वनी, अले ह्य नं याउंसे च्वनी । मने शान्ति दत्त धायेवं
 चित्त थातं च्वनी (एकाग्रता वइ) ।

शील (= आचरण बांलाइगु) समाधि (= याना

च्वनागु ज्याय् ध्यान बलाकेगु) प्रज्ञां (=ख मखु, ज्यू मज्यू थ्यीका कायेगु शक्ति) युक्त जुया अनागामि तँय् थ्यंपि भिक्षुपि गृहस्थपाखे चतुप्रत्यय लाभयाना च्वंगु या ऋणी ज्वी मखु । अमिसं संसार प्रति मैत्री, करुणा, मुदिता, उपेक्षा दृष्टि स्वइ । अले वैर व क्रोध दइ मखु ।

अनं लिपा व भिक्षुयाके प्यंगू सत्यया बारे ठीक ज्ञान दया वइ । काम, भव व अविद्या आस्रव मदया वनी । अले संसार दुक्खं मुक्त जुल धका थुया वइ । वया मने न्ह्याबलें यच्चुसे च्वना पाप चेतना यात थाय् बिइ मखु ।

अनसं बाखं न्यना च्वंह्य सुन्दरिक भारद्वाजं बुद्धया उपदेश मथु । वं न्यन भन्ते, छपिं पापं मुक्त ज्वीत गनं तीर्थ स्थाने मोल्हुइत बिज्याला ? यक्व मनूत पाप मदयेकेत गन शुद्ध नदी दु अन वना मोल्हुइत वं । छपिसं नं अथे हे शुद्ध ज्वीगु कना बिज्यानागुला ?

ब्राह्मण, व शुद्ध धागु तीर्थस्थल नदी नाप जि छुं सम्बन्ध मडु, जित वास्ता मडु ल नाप धका बुद्धं धया बिज्यात ।

युलि खं न्यनेवं सुन्दरिक भारद्वाज ब्राह्मणं आश्रयं

पूर्वकं बुद्धया प्रसंसा याना भगवान् गौतम खं थुलः साब
बांला । जि छपिनि शरणे वया ।

(थ्व सूत्रया धापू अनुसारं पुलांगु संस्कार तोता
छोसा जक बुद्ध धर्म थ्वीगु ख । मखुसा हाकुसे च्वंगु
कापते रंगं छीथें जक ज्वी ।)

सल्लेख सुत्त (= यथार्थ तप) (क्लेस पाला नष्ट याना छोयेगु ढंग)

श्रावस्ती जेतवने बुद्ध व चुन्द भिक्षुया बिचे संवाद । चुन्द स्थात्रिरं न्यन - भन्ते आत्मवाद, लोकवाद आदि अनेक दृष्टि गुगु दई च्वंगु ख व भावना यायेगु शुरु यात धायेवं मदया वनीगु ला ? थ्व छक थ्वीक बांलाक कना बिज्याहुं । बुद्धं धया बिज्यात - चुन्द, आम छं धागु मिथ्या दृष्टि सुयाकें दत धासा, व दृष्टि दुह्य मनू नं थथह्यं हे बांलाक ख कथं व दृष्टि ठीक मजू धका थ्वीका कासा, गथे कि थ्व जिगु मखु, न थ्व जि धयाह्य हे वु, न थ्व जिगु आत्मा ख धकः बांलाक अवबोध जुल धासा वयागु गलत धारणा मदया वनी ।

चुन्द, प्रथम ध्यान, द्वितीय ध्यान, तृतीय ध्यान, चतुर्थ ध्यान प्राप्त याये धुं पिनि थथे मती च्वने फु आ जि क्लेश फुकं नाश याये धुन । अकिं जि निर्दोषी जुल । अथे हे आकासानञ्चायतन, विञ्जानञ्चायतन, आकिञ्चञ्जायतन, नेवसञ्जानासञ्जायतन आदि अरुपावचर ध्यान प्राप्त यापिनि नं मती च्वनी क्लेश सम्पूर्ण रूपं मदयेका छोय धुन, आ निक्लेश जुल धका । तर व अण्ट समापत्ति छगुलि क्लेश फुकं मदयेका छोयेफु धयागु थ्व बुद्धशासनं स्यना मत, अथे ज्वी मखु । बरु थ्व क्लेशयात कोतेला तयेगु सुख विहार जक ख ।

चुन्द, छन्त जि धाय् क्लेश मदयेका छोयगु विधि । छं थथे मती ती । (१) संसारे आपालं मनूत करापेन्त दुःख व पिडा बीपिं (शोषकत) (२) हिंसा याइपिं, खुया काइपिं, (३) व्यभिचार याइपिं (४) मखुगु खं लहाइपिं (५) चुक्लि याइपिं (६) फोहरगु कडा शब्दं खं लहाइपिं, (७) ज्याय्खेले मडुगु खं लहाइपिं (८) तसकं लालच याइपिं (९) तं दुपिं (१०) मखुथे थ्वीका काइपिं (११) मिथ्यावचन छगलिपिं (१२) मखुथे ज्या याइपिं, (१३) मखुथे जीविका याइपिं, (१४) मखुथे उत्साह याइपिं,

(१५) मखुथे स्मृति (म्वा मडुगु खं) लुमंका तइपि,
 (१६) मखुथे अथवा मखुथाय् चित्त छोइपि, (१७)
 मखुगु बुद्धि दुपि, (१८) मिथ्या विमुक्ति धारण दुपि
 (१९) अल्सीपि, (२०) अनुशासन हीन, (२१) शंका
 याइपि, (२२) क्रोध पिकाइपि, (२३) ईख तैपि, (२४)
 गुण मस्यूह्य (२५) थ जक तहं ज्वीह्य (२६) ईर्ष्या
 याइह्य (२७) जिद्दि जुया ज्या याइम्ह (२८) बेइमान (२९)
 कंजुसी (३०) छल्कप्टी (३१) ठगी (३२) तस्सकं
 कोकी (३३) तस्सकं अभिमानी (३४) स्वेक्खाचारी
 (३५) मखुपि सत्संग याइह्य (३६) प्रमादी (३७)
 अशुद्धह्य (३८) लज्जा मडुह्य (३९) भय मडुह्य (४०)
 धर्म खं छुं मस्यूह्य (४१) अशिक्षित (४२) प्यानुह्य
 (४३) मोहेलाम्ह (४४) खने दुगु लाभे जक भुले
 ज्वीम्ह ।

थये मती तथा च्चे च्वंगु फुक्क अवगुण थकेनं बुला
 घका बिचा याना, दत धासा छगू छगूया भिगु पक्ष थके
 दयेका व दोष छगू छगू मवयेका छोयेत उत्साह याये
 माल ।

चुन्द च्चे च्वंगु ४४ प्यीप्यंगु पाप मदयेका छोयेमा

धका मनं कल्पना जक यासानं महान पुण्य कर्म जू बनी ।
 अकिं व मदयेका छोयत काय, वाक व मनं प्रयत्न हे याना
 यंकल धासा गुलित पुण्य व धर्म लाइ थ्व धया च्वने
 मागु खँ मखु ।

चुन्द, संसारे मंभिगु दुथें भिगु नं दु । मंभिगु
 थाय् दुथें भिगु थाय् नं दु । पाप दुथें पुण्य नं दु । पाप
 दुगुलिं उकी भुले जूपिं दुर्गति वना दुखमय जीवन ज्वी ।
 पुण्य यापिं स्वर्गीय जीवन हना सुखं च्वने दइ (सुगति
 वन नं धाइ) अकिं मनूनं धात्थेंयाम्ह मनू ज्वीत च्वे च्वंगु
 अकुसल या विरुद्धगु पुण्य (कुशल) कर्म याये माल ।

चुन्द, जिं छन्त क्लेशं तापाना च्वनेगु ढंग, अनं
 लिपा च्वे थाहां वनेगु विधि व पापं मुक्त ज्वीगु क्रम स्वंगू
 व्याख्या याये धुन । बुद्धं थ शिष्य पिन्त क्यनेमागु लेंपु व
 धायमागु खं धया बिज्यात ।

(थ्व सूत्र अनुसारं सून्यगु जंङ्गलय् मिखा तिसिना
 च्वनेगु यात तपस्या धाये मंछि । धात्थें तपस्या धयागु
 समाजे च्वना गल्लि जुल धासा हानं गल्लि मज्वीगु ज्या

घाना यंकेगु हे तपस्या धया तगु दु । करपिनि दोष खनेबं
बहे दोष थकेनं दु मबु धयागु माला स्वयेगु, श्वीका कायेगु
यात हे तपस्या धागु ख ।)

Dhamma.Digital

सम्मादिट्ठि सुत्त (= सम्यक्दृष्टि ज्वीफैगु क्रम)

श्रावस्ती जेतवने भगवान बुद्ध बिज्याना च्वंबले
सारिपुत्र स्थविरं भिक्षुपिन्त ब्यूगु उपदेश ।

सारिपुत्र आयुष्मानं धया बिज्यात - आवुस,
(पासापि) सम्यक दृष्टि, सम्यक दृष्टि (सम्मादिट्ठि) धका
न्ह्याबले धया च्वन । सम्यक दृष्टि धयागु छु ? गथेजुल
धायेवं ठीक सिद्धान्त बुम्ह (सम्यक दृष्टि) धायेगु ? छु
यात धायेवं सम्यक दृष्टि दइगु ?

भिक्षुपिसं धाल - भन्ते सारिपुत्र, थ्व खँला छपिसं
जक बाँलाक थवी । जिपिं छुं मस्यूरुपिं ख, अकिं छपिसं हे

छक बांलाक थ्वीक कना बिज्यात धासा जिमिसं थ्वीका धारणा याये ।

एसा न्यं, जि कना ह्ये, लुमंका ति । सुनानं अकुशल, (मंभिगु) अकुशल मूल (पापया कारण) यात थ्वीका काइ, कुशल (भिगु) कुशल मूल (हितकारकया कारण) गबले निसें सीका काइ अबले निसें व मनु सम्यक दृष्टि दुम्ह ज्वी ।

अकुशल छु ?

१) हिंसा (कर्पिन्त दुःख ज्वीगु ज्या)	}	शरीर द्वारा ज्वीगु
२) खुं ज्या		
३) व्यभिचार		

१) मखुगु खँ ल्हायेगु	}	वचन द्वारा ज्वीगु
२) चुक्ली खँ		
३) फोहरगु कडागु खँ		
४) फुसलुगु म्वा मदुगु खँ		

१) लोभ (मेपनिगु कायेगु दृष्टि)	}	मन द्वारा ज्वीगु
२) द्वेस (कर्पिन्त स्यंकेगु)		
३) मिथ्या दृष्टि (मखुथे थ्वीका कायेगु)		

अकुशल मूल छु ?

- (१) लोभ अकुशल मूल (२) द्वेष अकुशल मूल
(३) मोह (भि मभि मस्यूगु)

कुशल छु ?

- १) हिंसा कर्मं बचे ज्वीगु ।
२) खुया मकायेगु
३) काम मिथ्याचारं बचे ज्वीगु
४) सत्य खँ लहायेगु
५) कर्पिन्त चुक् मतायेगु
६) म्हतु मल्हायेगु, कडा वचन मछयलेगु
७) वकवास खँ मल्हायेगु
८) कर्पिनिगु धने लोभ मयायेगु
९) इख मतयेगु (बदला भावना)
१०) ठीक श्वीका कायेगु

कुसल मूल छु ?

अलोभ, अद्वेष, अमोह मूल

युपि अकुशल, अकुशलमूल, कुशल, कुशलमूल मुनां
बांलाक यथार्थ रूपं श्वीका कायेफै वं श्व हे जन्मे अरहन्त

(निर्वोधि) जुया निर्वाण (स्थायी सुख) प्राप्त याना कार्येः फइ । अले व सम्यक दृष्टि दुह्य ज्वी ।

मिक्षुपिसं मथुया न्यन - भन्ते सारिपुत्र, क्षमायाना विज्याहुं, आम सम्यक दृष्टि दयकेत मेगु नं छुं लंपु बुसा ?

दु पासापि, आहार सम्बन्धी प्यंगू सत्य सुनानं श्वीका काल धासा वयाके सम्यक दृष्टि वइ ।

आहार सम्बन्धी प्यंगू सत्य छु ?

- (१) आहार (२) आहारया कारण
(३) आहार मदयेकेगु (४) आहार मदयेकेगु लंपु
आहार धयागु छु ?

- (१) शरीर यात लाभ ज्वीगु प्ये प्ये दयेका नयेगु आहार यात (कर्बालिकार आहार) धाइ । थ्व आहार पृथ्वी, जल अग्नी, वायु, वर्ण, गन्ध, रस व ओज आदि च्यागू प्रकारयागु रूप उत्पन्न याइ ।
(२) चित्त यात लाभ ज्वीगु (सुख, दुःख, उपेक्षा वेदना उत्पन्न याइगु यात) स्पर्स आहार धाइ ।
(३) उत्पन्न ज्वीत हेतु ज्वीगु कर्मयात (मनो सञ्चेतना) आहार धाई ।

(४) नाम रूप निगू यात लाभ ज्वीगु (विज्जाण
 (विज्ञान) आहार) थ्व आहर या हेतु ख तृष्णा ।
 आहार मदयेकेगु धयागु तृष्णा नाश यायेगु ख ।
 आहार मदयेकेगु लंपु ख आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग ।
 थ्व प्यंगू आहार सम्बन्धी सत्य सुनां नं सिल धासा
 वं थ्व हे जन्मे निर्वाण खनी ।

भन्ते कृपातसें सम्यक दृष्टि ज्वी फंगु मेगु नं उपाय
 दुसा कला बिज्याहुं, जिमिसं मथूनि धका भिक्षुपिसं धाल ।

मेगु उपाय ख दुःख सम्बन्धी प्यंगू सत्य थ्वीका
 कायेगु । दुःख (जन्मं याना संघर्ष) योपिनाप च्वने
 मदंगु, मयोपि नाप हना च्वने मालीगु, आवश्यक चीज
 मदंगु इत्यादि ।

दुःखया कारण तृष्णा ख । तृष्णा मन्त कि दुःख
 मदंगु, दुःख मदंगु लंपु आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग ख । थ्व हे
 प्यंगू यात आर्य सत्य धाइ । थ्व प्यंगू आर्यसत्य खँ थ्वीका
 काल धासा थ्वहे जन्मे निर्वाण खनी ।

एवं प्रकारं भव (जन्म) उपादान (ग्रहण यायेगु
 बा ज्वना तयेगु) तृष्णा (आशा व आवश्यकता) वेदना
 (अनुभव) स्पर्श (मिलन) आयतन (मिखा न्हाय् आदि)

नाम रूप (पञ्चस्कन्ध) विज्ञान (बांला मला धाइगु चेतना)
 संस्कार (बानी बसे ज्वीगु) अविद्या (छुं मस्युगु) आश्रव
 (प्यपुनेगु स्वभाव) श्व ङ्खिङ्गू वारे प्यंगू सत्य (दुःख
 दुःखया कारण, दुःख मदयेकेगु, दुःख मदयेकेगु लंपु)
 श्वीका, सीका कायेगुलिं श्व हे जन्मे निर्वाण खनी ।

(श्व सूत्र अनुसारं मि मभिं, ज्यू मज्यू, ख मखु,
 श्वीका काये फुह्य बौद्ध ज्वी । तथ्य श्वीका काये फुम्हेसित
 हे बौद्ध धाइ । कयकुं नुगलं व बाग मिखां स्वया नुग
 क्वाटा क्वाटा मिका मखुये श्वीका च्वनीपित्त बौद्ध मथा ।
 समकदारी दुह्य हे सम्यक दृष्टि लाह्य ख ।

सतिपट्टान सुत्त
(होस दयेका चवनेगु भावना)
(निर्वाण वनेगु मूल मंत्र)

कुरुदेशे कम्मसावम्म गामे भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्त
बिया बिज्यागु उपदेश ।

भिक्षुपि शुद्ध ज्वीत, शारीरिक व मानसिक
दुःखं मुक्त ज्वीत निर्वाण अवबोधया लागी वने मागु छपु
जक मार्ग (लँपु) थ्व ख ।

व लँपु छु ? प्यंगू सतिपट्टान (स्मृतिप्रस्थान)

(१) कायानुपस्सना (= शरीर वंथाय् मन छोय। विचा
यायेगु)

- (२) वेदनानु पस्सना (= दुःख, सुख अनुसार कल्पना याना होस तयेगु)
- (३) चित्तानु पस्सना (= सराग, सदोस, विराग, अदोस भादि कल्पना)
- (४) धम्मानु पस्सना (= ३७ बोधि पाक्षिक धर्म अनुसार श्वीका बिचायायेगु)

थुकिया लागि वीर्यबल (उत्साही) ज्वीमा,
विवेकी व प्रज्ञादुह्म, ज्ञां दुह्म ज्वीमा,
लोभ व क्रोध कम याये फुह्म ज्वीमा,

(१) शरीर अनुसार बिचार यायेगु व होस तयेगु गथे ? एकान्ते शरीर तप्यंक तथा आनापान सति (आश्वास प्रश्वास) भावना यायेगु । सास दुहां पिहां ज्वीगु बारे बांलाक होस तये फत धासा थत थह्मं थुया वइ सत्व, व्यक्ति (आत्मा) धयापि सुं मद्दु । केवल सास जक दुहां पिहां जुया च्वंगु ख । थुकिं थगु ज्ञान व स्मृति बलाइ उन्नति ज्वी, ज्या सफल ज्वी । तृष्णा व मिथ्या दृष्टि ह्म (कम) ज्वी । अले जि जिगु धयागु भावना दइ मखु । थथे हे खं ल्हाना च्वंसां, फेतुना च्वंसां द्यना च्वंसां दना च्वंसां, नया च्वंसां थह्मं न्ह्यागुहे ज्या याना च्वंसां नं उक्ती

बाँलाक होस तथा सतर्क जुया च्वनेमा । उलि जक मखु थगु सं निसें कया शरीरया अंग प्रत्यंगे ध्यान तथा परीक्षा कारी ज्वी फयेकेमा । शरीरया छगू छगू अंग छुटेयाना उगु बारे बिचायाना स्वये फयेकेया । थ धयामेसिया बारे बिचा याय फयेकेमा । कतया बारे बिचा याये फयेकेमा ।

अनं त्रिपा थ्व शरीरे पृथ्वी, जल, अग्नी व वायु चतुर्माहाभूत धातु (तत्व) या बारे बाँलाक मनं खंका बिचा याये मा । अले थत थहां थुया वइ सत्व, व्यक्ति आत्मा मद्दु धयागु । चतुर्माहाभूत व पञ्चस्कन्ध जक खना च्वनी ।

(२) वेदना अनुसारं स्वयेगु धयागु छु गथे ? सुख जुइगु, दुःख ज्वीगु, सुख नं दुःख नं मज्जीवले, काम आशा दइ बले योनिसोमनसिकारं (भिगु मनं) परीक्षक जुया (सतर्क जुया) च्वने फयेकेमा । सुख दया बल, छाया दया बल, दुःख दयाबल, छाया गनं दया बल, मध्यस्थ जुल व गथे ? धका थ्वीका कया मेपिनि नं अथे हे धका थ्वीका काये मा, अले थुया वइ शरीरया दुने सुं आत्मा मद्दु, व्यक्ति मद्दु अथे तत्व मिले जुया च्वंगुलि अनुभव जगू जुया च्वंगु धयागु । उकिं छु ज्वी बुद्धि दया वई । तृष्णा

व दृष्टि निगू मदया वनी थुकथं वेदत्रा अनुसारं स्वयेगु
धयागु थ्वीका का ।

(३) चित्त अनुसारं स्वयेगु धयागु छु गथे ?
राग चित्त, वीतराग चित्त, दोस चित्त, दोस रहित चित्त,
मोह चित्त, वीत मोह चित्त, कयकुंगु मन, चक्कंगु मन,
शिक्षित चित्त व अशिक्षित चित्त थुपि चित्तया लक्षण
समानता व असमानताया बारे थ्वीका सीका तयेमा ।
थज्यागु चित्त गनं दयावल, छु यासा मदया वनीगु बारे
बिचायाना स्वयेमा । थगु मन व कर्पिनिगु मन या बारे
लना स्वयेमा । अले थुया वइ शरीरे दुने छुं मडु, चित्त
जक ख धका । थुकिं स्मृति वलाइ । तृष्णा व मखुगु
मखुथे थ्वीका च्वंगु कल्पना मदया वनी । जि, जिगु धयागु
वइमखु । थुकथं चित्तानु पस्सना (चित्त धयाह्य थज्याह्य
धयागु यथार्थ रूपं सीके फई ।

(४) धर्म अनुसारं स्वयेगु गथे ?

धर्म अनुसारं स्वयेगु धयागु पञ्चनीवरण धर्म, (१)
कामच्छन्द=काम आशा (२) व्यापाव (क्रोध) (३) थोन मिद्ध
= शारीरिक व मानसिक अल्सी (४) उद्धच्च कुकुच्च =
न्यासि चायेगु व पश्चाताप (५) विचिच्छिा = शंका)

पञ्च उपादानस्कन्ध (= (१) रूप स्कन्ध (२) वेदना स्कन्ध (३) संज्ञा स्कन्ध (४) संस्कार स्कन्ध (५) विज्ञान स्कन्ध ।)

द्वादशायतन (= (१) चक्षु आयतन (२) श्रोत (३) घ्राण (४) जिह्वा (५) काय (६) मन (७) रूप (८) शब्द (९) गन्ध (१०) रस (११) स्पर्श (१२) धर्म ।)

सप्त बोधि अंग (= (१) सति = स्मृति (२) धम्मविचय = अन्वेसन (३) विरिय = वीर्य (४) पीति = प्रीति (५) पस्सद्धि = चित्त दमन (६) समाधि = एकाग्रता (७) उपेक्खा = तटस्थता ।) प्यंगू सत्य आदि धर्मया बारे यथार्थ तत्व सीका कायेमा । गथे दयावल, गथे दयाच्चन, गथे मदया वन धयागु बारे बिचा याये फयेकेमा । सतर्क ज्वी सयकेमा । अले तृष्णा व मखुगु धारणा मदया वनी । जि, जिगु धयागु ममत्व तापाना वनी ।

थ्व प्यंगू सतिपट्टान अपोलं थाहाँ वंसा न्हेद, कुहाँ वया न्हेनु अभ्यास यात धासा थ्व हे जन्मे मार्ग फल लाभ याना निर्वाग खनी ।

परिशुद्ध ज्वीत, शारीरिक व मानसिक दुःखं मुक्त
ज्वीत, निर्वाण अवबोध यायेत छगू मात्र लंपू थ्व हे ख ।

(थ्व सूत्रे बोद्ध धर्म (बुद्धबाद) छु धयागु बाँलाक
क्षयनातगु दु । होस मदुगुलि मनूतसें करपिनिगु निन्वा
चर्चा याना च्वंगु ख ।)

महा दुक्खखण्ड सुत्त (दुक्खया हेतु)

श्रावस्ती जेतवने बुद्धं भिक्षुपिन्त उपदेश याना
बिज्यागु ।

भन्ते, छलपोलपिनि शास्ता गौतम बुद्धं - काम
भोग मदयेकेगु, रूप मदयेकेगु, वेदना त्याग यायेत उपदेश
बिइगु ख । जिमिसं मनूतेत धायेगु नं थ्व हे धर्म ख ।
अकिं जिमिगु धर्म व गौतमया धर्म छुं मपा । निगुलिं
व हे ख ।

थ्व प्रश्न उठे जूगु छःहु अन्य तीर्थक (अबौद्ध)
आश्रमे बिज्यापिं भिक्षुपिं नाप अमि खं जूबले ख ।

भिक्षुपिसं अन्यतीर्थकरतेत छुं लिस मब्युसे सुंक
वना बुद्ध याथाय् वया जूगु खं फुक्कं कन ।

बुद्धं धया बिज्यात - भिक्षुपि, हानं अमिसं प्रश्न
 न्यन धासा छिमिसं अमिके थ्व प्रश्न न्यं । काम भोगया
 सुख धयागु छु ? दुःख धयागु छु ? व दुःख मदयेका
 छोयेगु गथे ? रूप सुख छु ? दुःख छु ? मदयेका छोयेगु
 गथे ? वेदना सुख छु ? दुःख छु ? दुःख मदयेका छोयेगु
 गथे ?

थुगु बारे अमिके ज्ञान मदु । अकिं अमिसं थुपि
 प्रश्नया लिस बिइ फइ मखु ।

भिक्षुपि काम सुख (आस्वाद) छु ? मिखां रूप
 खना शारीरिक व मानसिक आनन्द व सन्तोष बइगु
 यात हे काम सुख धाइ । अर्थात् पञ्चइन्द्रियं रूप शब्दादि
 आस्वाद कया मने बइगु सुख यात हे काम सुख धाइ ।

काम दुःखं छु ? जीविका यायेत (कमाय् यायेत)
 याना च्वनागु परिश्रम - जागिर, व्यापार कृषि आदि
 ज्या असफल जुल कि शारीरिक व मानसिक पीडा, चिन्ता,
 अले थके दुगु सम्पत्ति रक्षा यायेत उत्साह उकिं ज्वीगु
 दुःख त्वापु, फगडा आदि । अले खुइगु व हिंसा आदि
 ज्याय् लातकि राजदण्ड भोग याये माली अले नारकीय
 जीवन हुने माली । थ्व हे काम भोग आशां याना जुजुं

जुजुया बिचे, दाजु किजाया बिचे, बौ व काय्या बिचे,
 पासां पासाया बिचे, राष्ट्रं राष्ट्रया बिचे ल्वापु ज्वीगु ।
 (धार्मिक वा अधार्मिक) मेहनत याना कमाय् याना तगु
 धन सम्पती सरकारं काइ ला ! खुं खुया यंकी ला ! मिइ
 नइ ला! लखं (खुसी बावया) च्वीका यंकीला धका धन्ना
 [ज्वी, चिन्ता ज्वी । श्व फुक्क काम भोगया आदीनव
 (दोस) ख । दुःख ख ।

काम भोग मदयेकेगु गथे ? काम भोग सम्पत्तिया
 बारे आशा मयायेगु, कल्पना मयायेवं काम मदया वनी ।
 (यक्व सम्पति जम्मा मयायेगु)

रूप सुख छु ? यौवन अवस्थाय् रूप सम्पति दत्त
 धासा सकसिनं माने याइ, सकसियां यइ, प्रसंसा याइ अले
 शारीरिक व मानसिक प्रीति सुख दइ वहे रूप सुख ख ।

रूप दुःख छु ? अपायसकं बांलागु रूप बुह्ला बुह्ली
 जुलकि ला ह्य् ह्य् कुनी, ल्वे जुलकी व रूप दइ मखु अले
 दुःख ज्वी । योपिसं नं मयेका हइ ।

रूप या बारे बास्ता मतसे घमम्डी मज्जुलधासा रूप
 दुःख मदया वनी । (वासल दत्ता रूप दत्तले राजकुमार
 तसें मानेयाका न्यासिचाया जूहा लिपा बुंहि थ्यूबले दुःखी
 ज्वीका च्वने माल)

वेदना सुख छु ? थत नं कपिन्त नं दुःख मज्जीगु
ज्या यात धायेवं वेदना सुख दइ ।

वेदना दुःख छु ? कपिन्त हानीकार ज्वीगु ज्यां व
थगु ज्या असफल ज्वीबले, धत्तं धयार्थे मदंबले अनित्य,
दुःख अनात्मा स्वभाव हे वेदना दुःख ख ।

वेदना सुख आशा मयात धायेवं वेदना मदया
वनी ।

Dhamma.Digital

(थ्व सूत्रं धयाच्चं भोग सुखे जक प्यपुना च्वंगुलिं
सम्पत्तिं जम्मा यायेगुली जक, तृष्णाय् जक मनूत भुले
जूगुलिं दुःख (संधर्षं) दया वोगु ।)

महातण्हाक्खयसुत्त (तृष्णाक्षय) (पटिच्चसमुत्पाद)

श्रावस्ती जेतवने बुद्धं साती केवट्टपुत्त भिक्षुयात्
आज्ञाजुया बिज्यागु ।

“छग्गू हे विज्ञान ख जन्म जन्मान्तरे उत्पत्तिया रूपे
रूप हिलावना च्वनीगु । (रूपान्तर जक ख) मेगु छुं चीज
मखु । बुद्धं नं थथे हे धया बिज्यागु ख”

थ्व मिथ्यादृष्टि (मखुगु विश्वास) प्रकाश यागु
साति धयाह्य भिक्षुं ख । वयागु मिथ्या धारणा मदयेकेया
लागि भिक्षुपिसं यक्व उत्साह यागु ख, तर असफल जुल ।
थ्व खँ भिक्षुपिसं बुद्धयात् कंबले बुद्धं साति भिक्षुयाके

यन - साति छं छु थज्यागु मिथ्या। दृष्टि प्रचार याना जुया ला ?

भन्ते जिगु बिश्वास, जिं श्वीका च्वनागु अथे हे ख, छपिसं कना बिज्यागु नं अथे हे ख ।

ए साति, छं छुकीयात विज्ञान धया च्वनागु ? विज्ञान धयागु छु ? भन्ते मुनानं खँ लहाना च्वंसा, सुख दुःख अनुभव याना च्वंसा, कुशल अकुशल कर्मफल भोग याना च्वंमेसित हे जि विज्ञान धया ज्वना । वहे विज्ञान ख ।

साति, जि अथे मुयातं धयागु मडु । जि धया च्वनागु, जिं स्यना तयागु ला पटिच्चसमुप्पादं (= हेतु व कारणं) याना बिज्ञान दया वइगु धका । अथे धया तयेक तयकं मूर्ख साति छं जित नापं दोषारोपन याना बांमलाक मखुगु दृष्टि छाया् दयेकागु ? छं मखुथे श्वीका काल ।

थ्व खँ न्यना च्वंहा साति भिक्षु छपों कुछुना चि नह्य खार्थे भुगुलुं च्वंच्वन ।

मिखा आदि खुगू आयतन यात ल्वसा व पासा रूपादि आरम्मणं याना चक्षु आदिया नामं विज्ञान दया वइगु ।

श्व पञ्चस्कन्धया कारणं विज्ञान उत्पन्न जूगु धका
छं स्यूला ? स्यू भन्ते ।

आहार नया च्वनागुलि श्व पञ्चस्कन्ध शरीर
दया वोगु धका छं स्यूला ? स्यू भन्ते ।

आहार मदवले पञ्चस्कन्ध मदया वनीगु धका
छं स्यूला ? स्यू भन्ते ।

च्वे च्वंगु स्वंगू खं बांलाक मयुपिन्त शंका दइ
ला कि दइमखु ? दं भन्ते ।

च्वे च्वंगु स्वंगू मंत्र थूसा (विज्ञान आत्माया बारे)
शंका दइ मखु । श्व स्वंगू विषये छंत शंका मजू ला ?
शंका मदु । एसा श्व स्वंगू खं छं बांलाक थुल मखु ला ?
थुल ।

थज्यागु खँ मथ्वीका तृष्णा दृष्टि क्वातुक ज्वना
श्व जिगु धन, श्व जिह्म काय् (शिष्य) धका ममत्व दयेका
च्वन धासा वं जिगु धर्म (वाद) थूगु ज्वी ला ? भन्ते
जू धका धाये फइमखु । धर्म मथू । न्ह्यागु खँयनं तृष्णा
दृष्टि क्वातुक मज्जंसे, ममत्व मदयेकल धासा वं जिगु
धर्म थू मखुला ? थू भन्ते ।

थ्व जिगु धर्म नदीपार तरे ज्वीत उपकार ज्वीगु
 डुंगा (नांचा) थें ख । पार तरे जुइत जक ख । न्ह्यापासं
 पाछाया ज्वीत मखु । डुंगा चां उपकार यात धका सुनानं
 पाछाया ज्वी मखु । (“भिकखबे कुल्लुपमं धम्मं देसितं
 आजानेव्याथ, नित्थरणत्याय नो गहणत्यायाति”)

जन्म जुक्व प्राणिपि प्यंगू प्रकारया आहारे निर्भर
 (म्हाना च्वंगु) जुया च्वंगु दु । जा आदि आहार, स्पर्श
 आहार, मनोसंचेतना आहार, विज्ञान आहार, ।

थ्व आहार छाया माल ? तृष्णां याना माला बल ।
 तृष्णाया कारण छु ? वेदना । वेदनाया कारण छु ?
 स्पर्श । (ल्हाति थिइगु) स्पर्शया कारण छु ? खुगु
 आयतन । खुगु आयतन या कारण छु ? नाम रूप । नाम
 रूपया कारण छु ? विज्ञान । विज्ञानया कारण छु ?
 संस्कार । संस्कार या कारण छु ? अविद्या हे मूल कारण,
 हेतु प्रत्यय निगुलि याना संसार दया च्वन । अकि मूल
 (हा) अविद्या चफुना छेयफुसा छगू छगू या सम्बन्ध मदया
 फुक दुःख मदया वनी ।

अले छु ले थये धका स्पूसा छिपि पूर्व जन्म पाछे
 छाया व्वांय वना च्वनगु ? जि न्हापा जन्म जू मजू ।

न्हापाया जन्मे छु जुया जन्म कागु । न्हापाया जन्मे छु
याना वया आ थथे जुल । छुले थथे कल्पना यापेगु ठीक
जू ? ठीक मजू भन्ते । थथे हे भविष्यया बारे बिचा याना
च्वनेगु ठीक जू ? मजू भन्ते ।

भिक्षुपिं जि छिमित सी धुंका मखु, थनया थनहे
तुरुन्त फल बिइगु (सन्दिट्टिको) (अकालिको) निर्वाणे
यंकीगु धर्म कना च्वना गुगु कि विवेक दुपिसं थ थह्यं हे
थ्वीका काये मागु ख ।

भिक्षुपिं, स्वंगू कारणं, स्वंगू चीजया मिलनं गर्भ
धारण ज्वी । (१) मां बौया संसर्गं (मिलन) (२) मां
ऋतुमती ज्वीमा (महिना वारी जूह्य) (३) गन्धर्व
(बीज) उत्पन्न ज्वीगु चेतना प्रवाह यथा स्थाने प्रवेश
ज्वीमा । थ्व स्वता चूमलाय्कं (अंग पूर्ण मज्वीकं) गर्भ
धारण ज्वी मखु (मचा प्वाथे दइ मखु) अले गर्भ धारण
जुल धाय्वं गुला तक मांनं थगु हिं पाले याना जन्म बिइ ।
मांयागु मायां ह्याउंसे च्वंगु हिंहे दुरु धयागु आर्यमत (दृष्टि)
ख । मचा तधिक जुल धायेवं पिने ह्यित वनी । पासापिनि
पुचले भुले ज्वी । अनं लिपा पंच काम सम्पत्ती भुले ज्वी ।
वातावरण व परिस्थिति अनुसारं जीवन हिलावनी ।

यच्चुगु नुग हाकुया प्रजा विमुक्ति मदया वनी
 (पभस्सर ।मदं भिक्खवे चित्तं आगन्तुकेहि उपक्किलेसेहि
 सं किलिट्ठं) रूप वेदना तृष्णयाया रूपे हिला उपादान दया
 वइ । (अले हानं भव निर्माण याइ । ब्याहा याइ मचात
 देकि हानं जन्म, पञ्च स्कन्धं पञ्च स्कन्ध जन्म काइ ।)

(प्रतीत्यसमुत्पाद - धयागु हेतु फल वाद ख ।
 हेतु फल छु धयागु संक्षिप्तं जूसां सीका तयेगु अनात्मवाद
 श्वीका कायेत उपकार ज्वी ।

श्व प्यंगु भाग थला तगु दु :-

- १) श्व दत धायेवं व दया वइ (इमस्मि सति इदं होति)
- २) श्व जन्म जूगुलि व जन्म जुल (इमस्सुपादा इदं
 उप्पज्जति)
- ३) श्व मदंबले व दइमखु (इमस्मि असति इदं न होति)
- ४) श्व मदुगुलि वनं मदया वनी (इमस्सनिरोधा इदं
 निरु ज्फति)

वेरञ्जक सुत्त (= सुगति दुर्गतिया हेतु)

भगवान बुद्ध वेरञ्जक गामातेत सुगति दुर्गतिया
बारे बिया बिज्यागु उपदेश । वेरञ्जक गामातसें बुद्ध
भगवान जक बिज्याना च्वन धायेवं सकलें अन वन ।
गुलिं भगवान बुद्ध खना आश्रय चाया च्वन । गुलिं त्वनेहे
जुया च्वन । गुलिसिनं धाल भगवान बुद्ध गुलि बांला ।
अपि मध्ये गुलिसिनं न्यन - हे भगवान ! थ्व संसारे गुलिं
मनूत सिना घना नकें जन्म कावन । गुलिं सिना स्वर्गे जन्म
कावन । थये जुगुया कारण छु भन्ते ?

गृह पतित, अकुशल (मभिगु) ज्या याइपि नर्के बा दुर्गति (मखुथाय्) ला वनी । कुशल भिगु ज्या याइपि सुगति (स्वर्गे) भिथाय् वनी ।

भन्ते, जिपि छुं मस्यूपि गामात । आमथे छोटकर्री धयां जिमिसं मयू । अकिं भचा बांलाक श्वीक व्याख्या याना बिज्याहुं ।

एसा न्यं, जि कना हये: —

शरीरं स्वंगू अकुशल ज्या जू :—

- (१) हिंसा— यदि सुं हिंसक जुया ज्यानमारा ज्या याइ ।
- (२) खुज्या— यदि सुनानं कपिनि जम्मा यानातगु धन खुया काइ ।
- (३) मिथ्यास्त्री संभोग— सुनानं गुह्य कि मां बौ नं ब मिजं नं रक्षायाना तह्य मिसा नाप बल्लात्कार काम मिथ्याचार याइ ।

वचनं प्यंगू अकुशल ज्या जू :—

- (१) मिथ्यावादी— सभाय्, (=पंचायते) पासापुचले, राजदरबारे, न्यायालय साछि च्वना बिईबले खगु नं मखु, मखुगु नं ख ।

- (२) छुल्याहा — (=चुकू ताज्वीह्य) मिले जूँपि
फायेत थनया खँ अन, अनया खँ थन कना खँ
ल्वाक बुक या ज्वीगु ।
- (३) असभ्यभाषी— कटुवचन फोहरगु खँ लहाना बो
बियेगु गुकि कर्पिनि नुगले थ्यंक धसे जूवनी ।
- (४) गपफी — फुसलगु, जुहे मजूगु बकवास खँ लहाना
ज्वीगु ।

मनं स्वंगु अकुशल ज्या जू

- (१) लोभि — गुह्यसिनं कर्पिनिगुलि मिखा ब्वइ,
न्ह्यागु यानानं व जिगु यायेमाल धका जाल साजि
यायेगु ।
- (२) द्वेषपूर्णं संकल्प दुह्य— ध्वयात स्यंकेमाल, बदनाम
याये माल, थन मतये माल धका छलकपट
याइह्य ।
- (३) मिथ्यादृष्टि— मखुथे श्वीका च्वंह्य दान आदि
पुण्य कर्म छुं मखु, पापया फलं छुं ज्वीमखु, मां
बौ धयापि मडु, परलोक मडुगुलि भिगु ज्या यानां
छुं ज्वी मखु धका लाको पाको सना ज्वीह्य ।

थुपिं दस अकुशल ज्यायापिं दुर्गति वनी । दश
अकुशलया विरुद्धगु कुशल दस (फिगू भिगु ज्या) सुनानं
यात धासा व भिथाय् सुगति लावनी ।

दश कुशल

(१) ज्यानभारा मज्जीगु (२) खुं मज्जीगु (३) काम
मिप्याचारो मज्जीगु (४) सत्य वादी ज्वीगु (५) मिले
जुया च्वनेगु (६) प्रिय वचन खं ल्हायेगु (७) म्वा मदुगु
खं मल्हायेगु (८) त्यागी ज्वीगु (९) मंत्री चित्त दुह्य
ज्वीगु (१०) ठीक थ्वीका कायेगु सम्यक दृष्टि दुह्य
ज्वीगु ।

भन्ते, थ्व फिगू भिगु ज्या पुरे जुल धासा मनं
तुना थें सी धुंका थुगु लोके धनी व परलोके स्वर्गे वने
फइ ? धर्म आचरण व सम आचरण (शोषण विहीन)
जीवनं प्रार्थना याना थें ज्वीफु ।

तर स्वर्गे वनेगु सिकं दुःख मदुगु निर्वाण लाभ
उत्तम । मनुष्य जुया हे जक निर्वाण लाभ याये फइ ।
इच्छा यात धासा प्रयत्न यासा हानं जन्म काय्म्वाक हे
थ्व हे जन्मे निर्वाण लाभ ज्वी । थुकिया लागि काय, वाक
व मन भिगु मार्गे आर्य अष्टङ्गिक मार्गे लाके मा (शोषण

मार्गो मखु) थ्व उपदेश न्यना वेरञ्जक गामात खुशी जुया
बौद्ध जुल ।

(थ्व सूत्रं धया च्वं बौद्ध तेगु लक्ष स्वर्ग वनेगु मखु
हानं जन्म कायेम्वागु निर्वाण लाभ यायेगु ख । थ्व जीवन
शुद्ध मज्जीकं निर्वाण वनी मखु निर्वाण लाभ यायेत दश
कुशल पुरे याये फयेकेमा ।)

चूलमालुंक्य सुत्त (= गुगुं खँ अप्रकाशनीय)

श्रावस्ती जेतवने बुद्धं मालुंक्यपुत्र भिक्षुयात बिया
बिज्यागु उपदेश ।

छन्हु भिक्षु मालुंक्यपुत्र याकचा च्वं च्वं बले मती
त्वीका च्वन - फिगू खँ यात भगवान बुद्धं अव्याकता
(= अप्रकाशनीय) स्थापित (= गुकियात लिस मब्यूसे
स्थगित याना तल) प्रतिक्षिप्त (= गुकिया लिस बियेत
बुद्धं अस्वीकार याना बिज्यात) :—

- (१) थ्व संसार नित्यला ? (२) लोक अस्थायी ज्ञा ?
(३) थ्व संसार थागा बुला ? (४) लोकया अन्त मबुला ?

(५) शरीर व प्राण छगूतुंला ? (६) शरीर मेगुं हे प्राण मेगु हे ? (७) सीधुंका तथागत हानं जन्म ज्वीला ? (८) मनू सी धुंका हानं जन्म काइ मखुला ? (९) सी धुंका हानं जन्म काइतिनि ला काइ मखु ला ? (१०) सी धुंका जन्म काइनं मखुला, मकाइ नं मखुला ?

थ्व खँ भगवान बुद्धं जित नं स्पस्ट रूपं कना बिमज्या । अर्कि जि चित्त बुद्धे मजु । जिं छति मथू । च्वे च्वंगु खं जि हे बुद्ध याथाय् वना न्यं वने, बांलाक थ्वीक चित्त बुद्धे ज्वीक लिस ब्यूसा लिपा थ्यंकां (चीवर पुना) भिक्षु जुया च्वने । मखुसा चीवर तोता वने ।

थथे मती तथा बुद्ध याथाय् वना फ़िगू खँया उत्तर बिया बिज्याहं, मखुसा जि चीवर तोता गृहस्थ जूवने घका धावन ।

वयागु खँ न्यने धुंका बुद्धं धया बिज्यात - ए मालुं क्य, छंत जि भिक्षु यानागु छु थ्व खँ धायेत ला ? थ्व खँ छन्त धाय् घका प्रतिज्ञा यानागु दुला ? छ भिक्षु ज्वी न्हो हे थ्व खँ धाय्गु खसा जक भिक्षु जुया च्वनेगु घका (तमसुक च्वकागु) वचन कयागु दुला ? सुनानं जिन्वगीभर आशा यासां जिगु फाखें थ्व खँ

न्यने फइ मखु । जि धाय् नं मखु । व फिगू खँय् लगे जुल
घासा जिन्दगी अथे फुना वनी व खँ पत्ता लगे ज्वी मखु ।

मालुं क्यपुत्र, छंत उदाहरण छगू कने । सुं छहसित
बाणं कय्का हल । वयात तस्सकं वेदना जुल । वया
थ थिति पिसं तुरुन्त वँद्य सता हल । वँद्यं वास मयासे
बाणं कय्या हह्य सु, ब्राह्मण ला, क्षत्रिय ला, मिसाह्य ला,
मिजंह्य ला । तधिकह्य ला, बागचाह्य ला इत्यादि पत्ता
लगे मयायेकं वास याये मखु धाल घासा वं न्यंगु प्रश्नयात
मुनानं जवाफ बिइ फइ मखु उलिया भित्रे उखे बाणं लाह्य
सी धुंकी । मुख्य मागु खँला न्हापां घा जुया च्वंमेसित
वास निं याये मा, अनंलिपा तिनि खं वइ कय्का हह्य सु
गपाय पुगु व गपाय हाकगु बाणं कयका हल ।

मालुं क्यपुत्र, अथे हे संसार गथे दया बल ?
संसार थागा मडुला ? शरीर व आत्मा मेगु हे ला ?
सी धुंका मनू हानं जन्म काइ ला ? मकाइ ला ? इत्यादि
प्रश्नया उत्तर आशा यायेगु व्यर्थ छ ।

जि ला जन्म छाय् काय्मागु, गथे जन्म जुल, जन्मंयाना
जरा मरण, शोक व ख्वय् मालीगु खँ व कारण क्यना
तयागु बु । च्चे च्वंगु खँ यगु थजु छंगु भिक्षु जीवन यात

छुं फाइदा मडु, उपकार ज्वी मखु । जिं ला थ्व संसार थागा
 दु, मडु, सी धुंका हानं जन्म काइ मखु इत्यादि खें या बारे
 छुं धाइ मखु । छाया धासा थ्व पत्ता लगे याये फइ मखु,
 थ्व खें छुं ज्याय् खेले मडु । थुकिं न शील बलाइ, न
 निर्वाण अवबोध यायेत छुं भरोसा दइ । जिं ला दुःख, दुःख
 दइगु कारण, दुःख मदयेकेगु व दुःख अन्त ज्वीगु मार्ग क्याना
 तयागु दु । थ्व हे जकं दुःखं मुक्तगु निर्वाण प्राप्त यायेत
 उपकार ज्वी अर्कि जिं धाय् ज्यूगु ज्याय् खेले दुगु खें जक
 प्रकाश यायेगु । ज्याये खेले मडुगु अप्रकाशनीय धयागु
 ख ।

(थ्व सूत्रं परलोक दु धाइपिं नं मूर्ख । मडु धाइपिं
 नं मूर्ख याना बिल ।)

लेखकया मेमेगु सफूत

नेपाल भाषाय्

गौतम बुद्ध

बुद्धया अर्थनीति

तथागत हृदय

त्याग

दश संयोजन

भिक्षुया पत्र भाग १

” भाग २

पेकिङ्ग स्वास्थ्य निवास

नेपाली भाषामा

नेपाल चीन मैत्री

बुद्ध वाद

प्रकाशनको प्रतीक्षामा

व्यवहासीक पक्षपाती बुद्ध

बुद्धको अर्थनीति

बुद्ध धर्म

पंचशील

थाकु : नेपाल प्रेस, शुक्रपथ, काठमाडौं ।